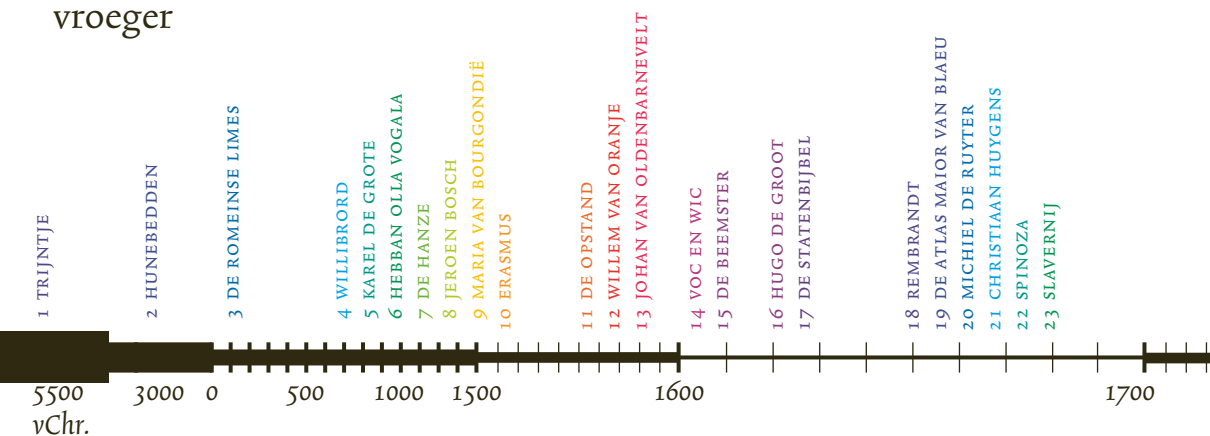

Agave Kruijssen,
Martine Letterie
en Janny van der Molen

Over vroeger
en nu *Verhalen*
bij de canon

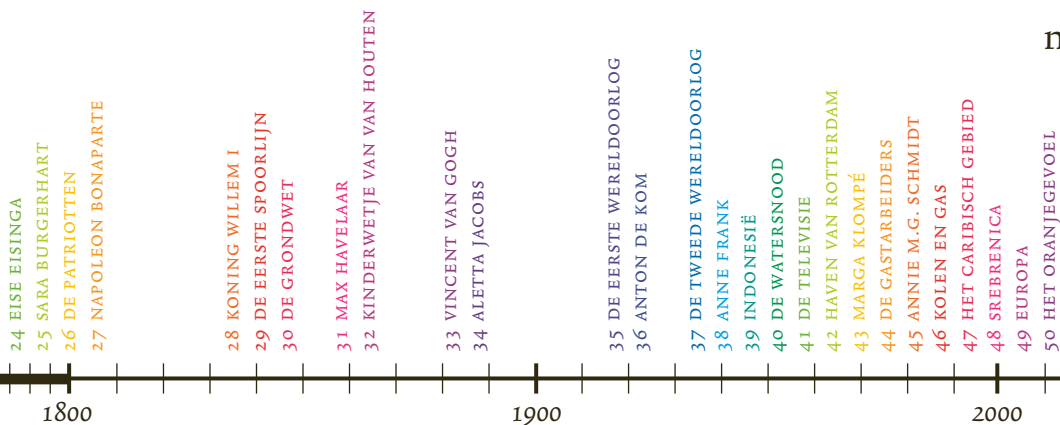
met illustraties van Els van Egeraat

Uitgeverij Ploegsma Amsterdam

Inhoud

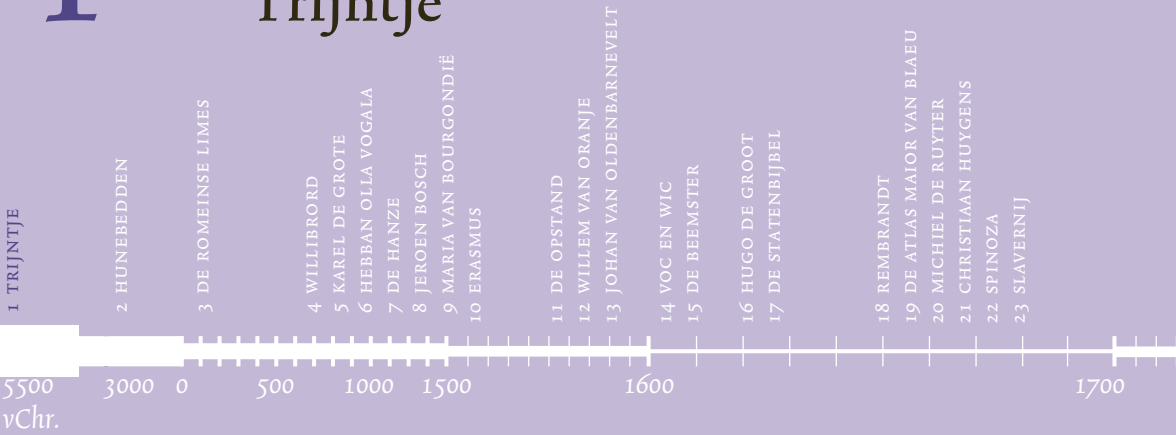
- 1 Trijntje - Oermoe 6
- 2 Hunebedden - De laatste steen 16
- 3 De Romeinse Limes - De eed van Julius Civilis 24
- 4 Willibrord - Is dan niets meer heilig? 34
- 5 Karel de Grote - Naar Nijmegen 44
- 6 Hebban olla vogala - Agnes 54
- 7 De Hanze - Koert en de kapers van Kuinre 62
- 8 Jeroen Bosch - De zaligheden van Lieve 72
- 9 Maria van Bourgondië - Omdat het een meisje was 82
- 10 Erasmus - Een boek dat begon als een grap 92
- 11 De Opstand - Sla kapot die beelden! 100
- 12 Willem van Oranje - De eed van trouw 110
- 13 Johan van Oldenbarnevelt - De dood van een staatsman 120
- 14 VOC en WIC - Podi Putaa mag op olifantenjacht 130
- 15 De Beemster - Hoog bezoek 140
- 16 Hugo de Groot - Drie mijl uit de kust 150
- 17 De Statenbijbel - Hulp van de hemel 160
- 18 Rembrandt - Een nieuw begin 168
- 19 De Atlas Maior van Blaeu - De wereld in kaart gebracht 178
- 20 Michiel de Ruyter - De slag bij Kijkduin 188
- 21 Christiaan Huygens - Kerstmis in Den Haag 198
- 22 Spinoza - Denken is vrij 208
- 23 Slavernij - Vrijheid én gelijkheid 218
- 24 Eise Eisinga - Help! De wereld vergaat! 228
- 25 Sara Burgerhart - Lieve Lotje 238

- 26 De patriotten - De executie van freule Judith van Dorth 248
- 27 Napoleon Bonaparte - Vechten tegen de Russen 258
- 28 Koning Willem I - Ver van huis 268
- 29 De eerste spoorlijn - Een nieuwe toekomst 278
- 30 De Grondwet - De ommekeer van koning Willem II 286
- 31 Max Havelaar - Een rilling door het land 296
- 32 Het Kinderwetje van Van Houten - Fabriekskinderen 306
- 33 Vincent van Gogh - Werken om niet te denken 316
- 34 Aletta Jacobs - Een meid die kon knokken! 326
- 35 De Eerste Wereldoorlog - Petite Belgique in Den Haag 336
- 36 Anton de Kom - Een grote geest 346
- 37 De Tweede Wereldoorlog - De hongertocht van Ellen 356
- 38 Anne Frank - Het verhaal van gewone mensen 366
- 39 Indonesië - Het Dinojoliëd 376
- 40 De watersnood - De nacht van de watersnoodramp 386
- 41 De televisie - De toverspiegel 396
- 42 De haven van Rotterdam - Een nieuw leven 406
- 43 Marga Klompé - Iedereen heeft recht op hulp! 418
- 44 De gastarbeiders - Werken voor een betere toekomst 428
- 45 Annie M.G. Schmidt - Het meisje met knagende leeshonger 438
- 46 Kolen en gas - Vreemde vogels 448
- 47 Het Caribisch gebied - Brand in Paramaribo 458
- 48 Srebrenica - Garry en de jongen op slippers 468
- 49 Europa - Het voordeel van de Europese Unie 478
- 50 Het Oranjevoel - Nederland heeft Oranjekoorts! 486

1

Trijntje

6

Je kunt het je bijna niet voorstellen, maar zo'n 7500 jaar geleden was Nederland heel erg leeg. Er waren geen steden, dorpen en wegen. Er waren alleen rivieren, bossen, moerassen en duinen. In dat woeste, lege landschap leefden wolven, beren, zwijnen, herten, zeehonden en heel veel kleinere dieren zoals otters en bevers. Er waren eenden, zwanen en zeearenden en in de rivieren zwommen malse snoeken. Er groeiden wilgen, struiken met bessen en noten, geurige kruiden en planten met eetbare wortels.

Er waren ook mensen, niet veel, maar toch. Ze trokken naar plekken waar ze eten konden vinden en ze leefden in kampen, 's zomers in lager gelegen gebieden en 's winters op hogere zandduinen. Hun tenten bouwden ze van stokken, riet en dierenhuiden en ook hun kleren maakten ze van huiden. Ze hadden kleine, eenvoudige gereedschappen van steen en been en ze droegen sieraden van barnsteen en berentanden. En ze hadden honden: om te waken en te jagen. Deze mensen noemen we jagers en verzamelaars. Ze leefden van wat ze vingen en vonden.

24 EISE EISINGA	35 DE EERSTE WERELDOORLOG	37 DE TWEDE WERELDOORLOG
25 SARA BURGERHART	36 ANTON DE KOM	38 ANNE FRANK
26 DE PATRIOTTEN		39 INDONESIË
27 NAPOLEON BONAPARTE		40 DE WATERSNOOD
		41 DE TELEVISIE
28 KONING WILLEM I		42 HAVEN VAN ROTTERDAM
29 DE EERSTE SPOORLIJN		43 MARGA KILOMPÉ
30 DE GRONDWET		44 DE GASTARBEIDERS
31 MAX HAVELAAR		45 ANNIE M.G. SCHMIDT
32 HET KINDERWETJE VAN VAN HOUTEN		46 KOLEN EN GAS
		47 HET CARIBISCH GEBIED
33 VINCENT VAN GOGH		48 SREBRENICA
34 ALETTA JACOBS		49 EUROPA
		50 HET ORANJEVOEL

Tijdens de aanleg van de Betuwelijn vonden archeologen een compleet skelet van een vrouw tussen de 40 en 60 jaar oud die rond 5500 v.Chr. naast drie honden was begraven. Het blijkt het oudste skelet te zijn dat ooit in Nederland is gevonden. De archeologen noemden haar Trijntje.

Wij weten ongeveer hoe Trijntje eruitzag, wat ze at en hoe ze leefde. Maar wat Trijntje en haar familie dachten en geloofden, kunnen wij alleen maar vermoeden. In het volgende verhaal heet Trijntje Oermoe.

Oermoe

‘Waar is Oermoe?’ vraagt moeder opeens. Ze snuift alsof ze gevaar ruikt.

Zwiene voelt het ook. Er is iets. ‘En waar is Storm?’ vraagt ze.

‘Waker is ook weg,’ zegt Arend.

‘En Langhaar,’ zegt tante Barg, ‘Langhaar is er ook niet.’

8 Drie honden weg, dan is er iets,’ zegt moeder die is gaan staan. Ze kijkt speurend om zich heen, tussen de tenten door naar de rivier. Het is een mooie dag: koud maar helder. Witte wolkjes drijven langs de blauwe lucht. Er lijkt niets aan de hand.

Ze zijn ingespannen bezig geweest om de visfuik te repareren, want er is een jonge zeehond in gezwommen. Even hebben ze niet opgelet en nu is Oermoe weg.

‘Ik ga haar wel zoeken,’ zegt Zwiene.

Ze moeten Oermoe steeds vaker zoeken. Het lijkt wel of ze loopt te dromen. Ze loopt vaak zachtjes te zingen en verhalen te vertellen. Intussen dwaalt ze af als een klein kind. En ze wil bloemen plukken in de winter en bessen in de lente.

‘Oermoe is al onderweg,’ zei moeder laatst zachtjes tegen tante Barg.

Zwiene vroeg zich af waarheen, maar ze durfde het niet hardop te vragen.

‘Mag ik mee?’ vraagt Arend.

Natuurlijk mag Arend mee. Hij is nog te jong om met de mannen op jacht te gaan, maar hij kan wel met de vrouwen mee. Ze leren hem waar het wild zit en wijzen hem de keutels. Dan moet hij raden welk dier er gepoept heeft en hij moet ruiken of de keutel vers is of al wat ouder. Hij leert de sporen in het duinzand te lezen. Zo zal Arend een goede jager worden.

‘Niet te ver weg!’ roept moeder nog.

Nee, ze gaan niet te ver weg. Want dan moet een van de grote jongens mee die al een mes en een pijl-en-boog hebben. Daar heeft Zwiene geen zin in. Ze is groot genoeg, ze zal oppassen.

Zwiene pakt Arends hand en samen lopen ze het pad af dat achter het winterkamp het duin op leidt. De wind speelt door hun haren en Zwiene voelt het koude zand tussen haar tenen.

‘Hoe weet je nou dat Oermoe deze kant op is gegaan?’ vraagt Arend.

‘Dat weet ik niet, dat ruik ik.’

Arend snuift diep. ‘Ik ruik Oermoe niet.’

Zwiene bedenkt hoe Oermoe ruikt: ze ruikt naar herfstbladeren en kruiden. ‘Jij hebt goede oren, Arend,’ zegt ze. ‘Luister goed of je haar hoort zingen.’ Oermoe kan heel mooi zingen. ‘Misschien zingt ze wel van de Grote Hertenman die de zomer komt brengen,’ gaat ze verder. Dat is Zwienes lievelingslied.

9

‘Of over de Grauwe Beer en de Wilde Jager,’ zegt Arend, ‘dat is spannend!’

Ze staan even stil om goed te kunnen luisteren. Maar het enige wat ze horen is het ruisen van de wind in de wilgen en een blaffende zeehond in de verte.

‘Volgens mij is ze hier niet,’ zegt Arend.

Zwiene snuift nog eens diep en knielt neer. Tussen de doornige takken van een duinroos ziet ze een pluk haar. Dat rook ze dus! ‘Haar van Langhaar,’ zegt ze. ‘We zitten goed.’

‘Ik hoor Waker blaffen!’ roept Arend.

Nu hoort Zwiene het ook. Het klinkt ver weg. Ze kijkt om zich heen. Moet ze eerst terug? Om Jarko of Beer te halen? Maar als Waker blaft, moet ze erheen! ‘Kom,’ zegt ze.

Ze beginnen te rennen. Niet veel later komt Storm hen al tegemoet. Hij is de snelste hond én de liefste. ‘Wat is er, Storm, wat is er dan?’ vraagt Zwiene. Ze wil hem aaien, maar Storm is door het dolle heen.

‘Hij weet waar Oermoe is,’ zegt Arend.

Weer kijkt Zwiene om zich heen. Is het wel veilig? Zijn er geen zwijnen? Of wolven?

‘Kom, Storm!’ roept ze dapper.

Storm is er nu. Hij zal hen beschermen.

Ze hollen met Storm mee door het helmgras, tussen de kale wilgentakken door. Zwiene bezeert zich aan een meidoorn maar ze slaat er geen acht op, zelfs niet als er bloeddruppeltjes op haar been komen.

Opeens blijft Storm staan. Hij zet al zijn haren overeind en gromt diep.

Zwiene deinst achteruit. ‘Stil blijven staan, Arend,’ fluistert ze.

10 ‘Niet wegrennen, heel stil blijven!’

Tussen de wilgen staat een grote, grauwe wolf. Hij trekt zijn lippen op. Zwiene ziet zijn tanden blikkieren. ‘Heel stil blijven, Arend,’ piept ze, ‘als een boom zo stil.’

Als ze vluchten, springt de wolf achter hen aan. Hij zal het bloed aan haar been ruiken, misschien ruikt hij het nu al. Zwiene weet niet of Storm hem zou kunnen tegenhouden. Ze voelt Arends handjes in haar hes klauwen. Hij beeft. Zij trilt ook.

Storm gromt, hij grauwt en dreigt. De wolf kijkt hem aan, Zwiene ziet twijfel in zijn blauwe ogen. Twijfel is goed, denkt ze, als hij twijfelt...

Opeens springt Storm naar voren, de wolf schiet naar achteren, piept, de takken kraken. Zwiene durft niet te kijken. Wat doet Storm nou?

Als ze haar ogen opendoet, ziet ze de wolf wegrennen, zijn staart tussen zijn poten. Storm staat hem hijgend na te kijken.

‘Is de wolf weg?’ vraagt Arend, bijna huilend.

‘Ja, hij is weg, Arend! Storm,’ roept Zwiene, ‘Storm, kom hier! Kom eens hier! Lieve hond!’

Maar Storm blijft staan kijken tot hij de wolf niet meer ziet. Pas dan draait hij zich om. Hij staat te trillen op zijn poten.

‘Zullen we maar naar het kamp teruggaan?’ vraagt Arend.

Op dat moment horen ze Waker weer, vlak bij nu. Storm lijkt zich opeens iets te herinneren. Hij springt weg, langs een paadje waar Oermoe niet zo lang geleden hazelnoten heeft geplukt.

‘Kom,’ zegt Zwiene vastbesloten, ‘Oermoe kan niet ver weg zijn.’

Op een holletje gaan ze achter Storm aan, tot ze opeens de andere

honden zien. Langhaar jankt en Waker blaft hoog. Zwiene houdt haar pas in, haar adem stokt en ze drukt Arend tegen zich aan. Daar ligt Oermoe tussen het hoge helmgras. Ze ligt er heel vredig bij.

‘Slaapt Oermoe?’ vraagt Arend.

Zwienes keel knijpt samen. ‘Nee,’ zegt ze met een raar hoog stemmetje.

Sterke mannen hebben Oermoe opgehaald en nu ligt ze bij het vuur. Niemand spreekt over de wolf, Oermoe is belangrijker. Het is de wolf niet geweest, dat is duidelijk. Oermoe is niet gewond, ze is gewoon Oermoe. Alleen zingt ze niet meer. Moeder en tante Barg hebben haar haren gekamd en haar een hemd van zacht hertenkalfvel aangetrokken. Nu zitten alle mannen, vrouwen en kinderen om het vuur, bij Oermoe.

‘Wat moeten we zonder Oermoe?’ heeft Zwiene net aan moeder gevraagd. Oermoe wist altijd alles. Zij kende de liederen, zij kende de kruiden om wonden te genezen. Niemand kon zo goed fuiken vlechten als zij.

‘Maak je geen zorgen,’ zegt moeder met een verdrietige glimlach. ‘Wij hebben goed naar Oermoe geluisterd. Oermoe kan gerust op reis.’

Nu begint tante Barg te zingen. Ze zingt een lied dat Zwiene nog nooit heeft gehoord. Het is een lied als het ruisen van de wind, als het kabbelen van water. Het begint zachtjes, maar dan beginnen ook de andere vrouwen te zingen. De honden huilen zachtjes mee. Steeds luider klinkt het lied. Het lijkt uren te duren en tegelijkertijd vliegt de tijd. De zon zakt achter het duin en de hemel kleurt rood. In de verte klinkt de roep van de oehoe. Zwiene hoort hem dwars door het zingen heen.

Opeens staan er drie mannen op. Zwiene kan niet goed zien wie het zijn, want het is te donker en ze hebben hertenkoppen op hun hoofd, als de Hertenman die de zomer brengt. Ze dansen om Oermoe, alsof ze haar wakker willen maken en mee willen nemen.

Tante Barg staat op en gooit kruiden op het vuur. Een zware lucht

slaat Zwiene op de keel. Arend hoest in zijn slaap, zijn warme lijfje ligt tegen haar aan. Zwiene wordt duizelig en helder tegelijk.

De mannen dansen steeds wilder. Opeens grijpt de eerste hertenman Waker. Een mes glanst in het licht van het vuur en meteen ligt Waker op de grond, naast Oermoe. De volgende hertenman pakt Langhaar.

‘Nee!’ wil Zwiene roepen. ‘Niet Storm!’

Maar ze kan niet roepen, ze kan alleen maar zingen. Storm komt aan de beurt en zij kan er niets aan doen. Zwiene huilt met lange uithalen, ze huilt als een wolf, maar niemand lijkt haar te horen.

Nog meer kruiden gaan op het vuur en nu begint alles te tolleren en te draaien. Steeds harder klinkt het zingen. Het geluid dreunt door Zwienes botten, in haar hoofd en in haar maag. Ze wil er niet meer bij zijn, maar ze móét, of ze wil of niet.

Ze doet haar ogen dicht om niets te hoeven zien, maar dan ziet ze Oermoe in haar zachte hemd. Haar witte haren wapperen om haar hoofd. Oermoe rent het duister in en de honden springen luid blaffend om haar heen. Storm gaat voorop en leidt haar door de rivier. Vuurvliegjes wijzen als lichtjes de weg. Zwiene roept Storm, roept Oermoe, maar ze kijken niet om. Ze horen haar niet. Ze lopen maar door, steeds verder het donker in. De maan hangt als een zilveren schijf aan de hemel en werpt een blauw licht op het kamp. Het is alsof Zwiene het kamp ziet liggen op het duin, de tenten vredig in een kring, het vuur in het midden, met ver, steeds verder, Oermoe met de honden. Ze rennen door het hoge gras, tussen gele en blauwe bloemen, dwars door het moeras. ‘Pas op!’ gilt Zwiene, maar Oermoe hoort haar niet. Ze springt van de ene graspol op de andere, lenig als een jong meisje. Zwiene kan haar niet tegenhouden, er is niets aan te doen.

Opeens ruikt ze moeder en met de geur herinnert ze zich wat zij zei. ‘Oermoe kan gerust op reis.’

Zo is het. Rust daalt op Zwiene neer als een warme vacht. Er zijn alleen nog sterren.

De volgende dag wordt Zwiene wakker van het geluid van spitten in de grond. Haar hoofd dreunt. Iedereen staat bij Oermoe. Vlug krabbelt ze op, haar hoofd opeens kraakhelder als de hemel in een vrieskoude nacht. Oermoe is op reis, maar toch is ze er nog.

Ze wurmt zich tussen tante Barg en moeder door. De drie honden liggen al in het graf en vier mannen tillen Oermoe op. Heel voorzichtig leggen ze haar neer, naast Storm. Ze ligt een beetje op haar zij, alsof ze slaapt.

Zwiene voelt de tranen weer opkomen.

Daarna schuiven de mannen eerst zand over Oermoe en dan over Storm, Langhaar en Waker. De vrouwen zingen zachtjes, maar verder is het stil. Er is helemaal niets, alleen het ploffen van het zand. Zwiene gaat naast moeder staan. Is er dan helemaal niemand verdrietig? Ze zoekt moeders hand en kijkt omhoog. Ze wil het vragen, maar ze vraagt iets anders.

‘Waarom moest Storm mee, moeder?’

‘Oermoe heeft hulp nodig op haar reis,’ zegt moeder. ‘Waker zal over haar waken, Langhaar zal haar warm houden en Storm zal de weg wijzen.’

En haar beschermen tegen wolven, denkt Zwiene.

‘En waar brengt hij Oermoe dan naartoe?’

Moeder lacht. ‘Denk eens goed na,’ zegt ze, ‘waar denk je dat Oermoe naartoe wil?’

Zwiene denkt aan de zomer, aan Oermoe in het hoge gras, tussen het biggenkruid, de zegge en het fluitenkruid. En aan Oermoe met een tas vol heerlijke paddenstoelen en noten. ‘Kijk eens, Zwiene, ruik eens!’ Oermoe kon zo enthousiast zijn. Ze ziet haar vrolijke blauwe ogen en haar lachende gezicht vol rimpeltjes, als een donker appeltje in de winter.

‘Oermoe wil wandelen door velden vol kruiden,’ zegt Zwiene, ‘en daarna gaat ze hazelnoten plukken.’

‘Dan weet je waar ze heen gaat,’ zegt moeder.

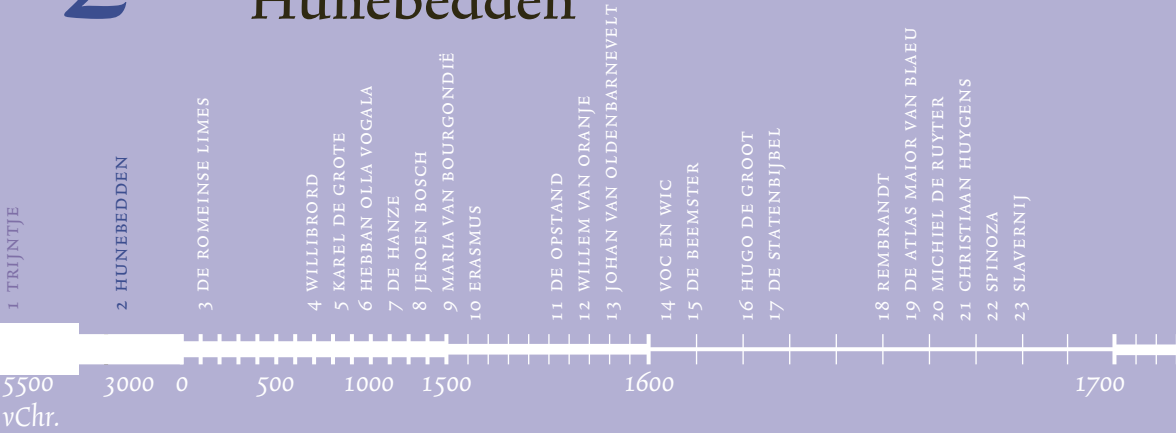
‘En gaat Storm met haar mee?’ vraagt Zwiene.

‘Storm is een trouwe hond,’ zegt moeder, ‘misschien wel de allertrouwste van allemaal.’

Zwiene slikt en slaat haar armen om moeder heen. Ze legt haar hoofd tegen moeders hes en moeder aait haar. ‘Je bent een dappere meid,’ zegt ze.

Hunebedden

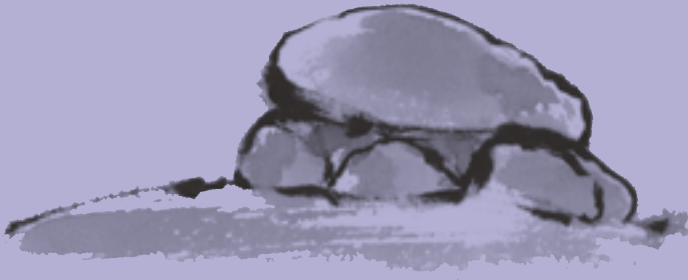

16

In het oostelijke deel van wat wij nu Nederland noemen, woonden ongeveer 5000 jaar geleden al mensen. We weten niet zo veel over hen; wél dat het boeren waren, en dankzij archeologen weten we ook hoe ze woonden en leefden.

Het meest bijzondere dat ze hebben achtergelaten, zijn hunebedden, bouwwerken van reusachtige stenen. Daarin begroeven die boeren van heel lang geleden hun doden en ze dekten de stenen af met grond en gras, zodat je aan de buitenkant alleen een groene heuvel in het landschap zag.

Maar hoe ze de stenen konden verplaatsen en stapelen, of wie er in zo'n hunebed begraven werd... We weten het niet. Omdat de grond in dit deel van het land zo zuur is, zijn hun skeletten allemaal vergaan. Die kunnen we dus niet meer bestuderen.

Al eeuwen vragen mensen zich af wie de hunebedbouwers waren. Zo was er driehonderd jaar geleden een dominee die dacht dat het ‘barbaarse reuzen’ moesten zijn geweest die volgens de overlevering ‘beestachtig wreed’ waren. Een ander woord voor reus was ‘huyn’. Zo is het woord ‘hunebed’ ontstaan.

17

Dat van die reuzen geloven we niet meer. Onderzoekers vermoeden dat de eerste boeren de stenen over boomstammen vervoerden en daar ossen bij gebruikten. Het waren dus gewoon slimme mensen die het belangrijk vonden om hun doden te eren.

De laatste steen

Brr. Koud. Ban draait zich om in zijn bed van stro en trekt zijn deken van koeienhuid nog wat dichter om zich heen. Door de kieren van het huis trekt een ijzige wind. Ban kan er niet van slapen. Nog even en dan gaat de herfst over in de winter. Dan komt er vast ijs en sneeuw.

‘Luister,’ hoort Ban moeder zeggen. Ze zit naast vader op het bankje dat vader pasgeleden gemaakt heeft uit een dikke boomstam.

Ban draait zijn hoofd een beetje zodat hij kan horen wat moeder gaat zeggen. Als zij met het woordje ‘luister’ begint, is er altijd iets aan de hand. Dat weet Ban, want het is niet de eerste keer dat hij stiekem meeluistert wanneer vader en moeder iets bespreken als hij al in bed ligt.

‘Ik weet dat het belangrijk voor je is,’ zegt moeder. ‘Dat is het ook voor mij. Maar het zal nog even moeten wachten. Je moet eerst het dak maken. De storm heeft het riet beschadigd. Als er straks een laag sneeuw op valt, stort het hele dak zo in.’

Hét? Wat is nou hét, denkt Ban. Wat moet nog maar even wachten?

‘Nou, nou,’ hoort Ban vader mompelen. ‘Zo’n vaart zal het niet lopen.’

Door een spleetje van zijn ogen ziet Ban hoe moeder van de bank bij het vuur opstaat. Ze zet haar handen op haar heupen. ‘Het zal zo’n vaart niet lopen?’ zegt ze verontwaardigd. ‘Het zal zo’n vaart wél lopen! Als jij straks verderop met de mannen aan het werk bent, zit ik met de kinderen binnen. En dan wil ik een veilig huis!’

Ban draait zijn hoofd en gluurt naar het bed van zijn jongere zusje en broertje, dat haaks op het zijne staat. Ze slapen rustig door.

Vader warmt zijn handen bij het knapperende vuur. ‘...binnenkort sterven,’ zegt hij. ‘Als we... laatste steen... Alles afgezocht... moeten... vinden.’

Hè, bah. Ban heeft het niet allemaal kunnen verstaan. Gaat er iemand dood? En wat is dat met die steen?

19

‘Ik weet het wel,’ zegt moeder. ‘Ik weet dat het niet goed gaat met Kal. Maar ik maak me ook zorgen over ons huis. Vraag morgen een paar mannen je te helpen met het dak. Dan kunnen jullie daarna zoeken naar de laatste steen.’

Ah! Nu snapt Ban waar het over gaat. De laatste steen. Dat is waar ook! Er ontbreekt nog een steen. Al drie winters werkt vader met twee van zijn broers en alle andere mannen uit het dorp aan een graf. Vader zegt dat het belangrijk is dat het dorp een eigen graf heeft. Zodat iedereen kan zien dat hier mensen wonen die bij elkaar horen. En dat deze plek van hen is. Andere dorpen in de buurt hebben ook zo’n graf.

Daar zijn wel stenen voor nodig. Hele grote stenen. Stenen die wat grootte betreft bij elkaar passen. Die stenen zetten de mannen dan in een cirkel en daar leggen ze weer andere grote stenen op als dak. En dan leggen ze er grond met gras op, zodat na een tijdje alleen een groene heuvel zichtbaar is. Eén steen verspert de ingang. Dat klinkt allemaal gemakkelijk, maar dat is het niet. Want de stenen zijn loeien loeizwaar. En het valt niet mee passende stenen te vinden. En dat is nu het probleem. Er is nog één steen nodig. Een enorme steen voor de bovenkant.

Dan hoort Ban zijn vaders stem. ‘Het is moeilijk, Kira. We hebben

overal gezocht. Ik weet niet meer waar ik moet zoeken. Kal verdient een echt graf. En wij allemaal ook.'

Kal is de oudste broer van vader. Tijdens de jacht op een ree kreeg hij een wond aan zijn voet en die wil niet genezen. Kal was vroeger nooit ziek. Nu komt hij soms dagen niet buiten. Maar Ban had niet gedacht dat hij dood kon gaan. Hij ziet hoe moeder een arm om vader heen legt.

20 Wat als ik die steen ga zoeken, schiet het door Bans hoofd. Terwijl vader het dak repareert, kan ik de bossen wel in. Ja, dat is een goed plan! Maar moeder vindt dat natuurlijk nooit goed. Vader heeft de omgeving al afgezocht, dus hij zal wat verderop moeten zoeken. En dat zal moeder niet toestaan. Daar in de bossen leven immers wolven. En beren.

Ban draait zich om in het stro. Wat als hij gewoon gaat...? Moeder hoeft toch niet te weten dat hij wat verder het bos in loopt dan anders?

De volgende ochtend wordt Ban wakker van gerommel op het dak. Vader is al aan het werk. Ban scheurt een stuk van het brood dat moeder heeft gebakken en eet het gretig op. Dan wikkelt hij leren lappen om zijn voeten en benen, trekt ze met touw stevig vast, slaat een bontvel om zijn schouders en gaat naar buiten.

'Tot straks! Ik ga in het bos bramen en bessen zoeken,' roept hij naar zijn moeder, die de twee varkens eten geeft.

'Goed, Ban. Niet te ver het bos in lopen!'

'Nee, moeder.'

De zenuwen gieren door Bans keel. Wat kan hij eigenlijk goed liegen, zeg! Even voelt hij er zich akelig over, maar dan schudt hij het van zich af. Hij doet het voor vader. En dus ook voor moeder en voor oom Kal en voor... Nou ja, voor iedereen die op een dag doodgaat.

Eenmaal bij de bosrand twijfelt Ban. Links, rechts, rechtdoor? Hij besluit linksaf te gaan. Daar komt hij het minst vaak omdat daar nauwelijks vruchten te vinden zijn. Maar hij is hier weleens met vader geweest om te jagen, dus hij kent de weg wel een beetje. Goed

uitkijken, zegt Ban in gedachten tegen zichzelf. Zoeken naar een steen, en oppassen voor wilde dieren...

Het is een koude, maar mooie ochtend. De lucht is helderblauw. Geen wolkje te bekennen. Ban pakt een dikke tak en loopt tussen de bomen door. Hier kent hij de weg nog. Maar verder dan de beek is hij nooit geweest. Dat zal er vandaag wel van komen. Hij tikt met de stok op de grond en in de struiken tussen de bomen. Het zou natuurlijk zomaar kunnen dat er ergens een steen onder ligt die ze niet eerder hebben opgemerkt. Sommige grote stenen zijn voor een flink deel bedekt met aarde.

Zo loopt Ban verder. Hij kijkt en kijkt en tikt met de stok tegen de grond en in de struiken. Maar een steen vindt hij niet.

Als de zon al hoog staat, komt Ban bij de beek. Vader en Kal hebben er een boomstam overheen gelegd. Die ziet er wel stevig uit, maar hij kan er niet overheen lopen. Veel te smal!

Ban haalt diep adem. Hij gaat dadelijk naar een stuk bos waar hij nog nooit is geweest. Eerst maakt hij een kommetje met zijn handen en drinkt water uit de beek. Hij eet een stuk brood op dat hij vanochtend heeft meegenomen. Dan gaat hij op de boomstam zitten en legt zijn armen op de stam. Hij zet kracht en wipt een stuk naar voren. En nog een stuk. En nog een, net zolang tot hij de overkant heeft bereikt.

22 Ban kijkt om zich heen. Hoe zorg ik ervoor dat ik straks weer bij deze boomstam uitkom en niet verdwaal, denkt hij. Algauw heeft hij een idee. Hij zal dikke takken zoeken en die in een lange lijn achter zich neerleggen. Zo zal hij de weg terug wel kunnen vinden.

Hij zoekt alvast een stuk of tien takken en begint te lopen. Zo loopt Ban steeds verder het bos in, met in zijn ene arm takken om een spoor van te maken en in zijn andere hand de dikke tak om in de struiken te woelen. Hij zoekt en zoekt, maar vindt geen steen.

Opeens hoort hij geritsel in de struiken. Hij kijkt verschrikt op. Waar komt het geluid vandaan? Bans ogen schieten heen en weer. En dan ziet hij hem, een meter of tien verderop: een beer. Even is Ban verlamd van schrik. Wat zei vader ook alweer over een beer? Ban denkt koortsachtig na. Rustig achteruitlopen en je niet omdraaien. Ja, dat is het. De beer rustig aan blijven kijken. Als je gaat rennen, zal de beer dat ook doen. Niet rennen dus. NIET RENNEN.

Maar vader heeft mooi praten. Dit is eng! Met bonkend hart loopt Ban zo rustig als hij kan achteruit. De beer blijft staan. Met knikkende knieën blijft Ban achteruitlopen. Heel voorzichtig, meter na meter. Net zolang tot hij de beer niet meer ziet. Dan draait hij zich om en zet hij het op een lopen. Zijn ogen flitsen over de grond, op zoek naar de takken die hem naar de beek moeten brengen. Hij rent en rent. De grond danst onder zijn voeten. Hijgend en puffend komt hij dichterbij de beek. Als ik maar over het water ben, denkt hij, dan ben ik veilig.

Ban kijkt over zijn schouder om te zien of de beer hem gevolgd is, maar hij ziet hem niet. Dan stoot zijn voet plotseling tegen iets hards en hij valt met een smak op de grond. Au!

Bans vermoeide lijf doet overal pijn. Hij tast met zijn handen over de grond. Onder de bladeren en onder de takken voelt hij niets dan... steen! In één klap is hij zijn pijn en schrik vergeten. Hij veegt met zijn handen een laag bladeren en zand weg. En nog een stuk en nog meer grond. Een steen. Hij heeft een steen gevonden! Hij zal uitgegraven moeten worden, maar dat is geen probleem.

Bans hart maakt een sprongetje. Wat heeft hij goed nieuws voor vader! Hij moet naar huis! Hij kijkt om zich heen. Hoe gaat hij onthouden waar de steen ligt? Hij kijkt naar de boom en probeert de vorm en de takken goed in zich op te nemen. Daarna kijkt hij om zich heen naar de andere bomen. Ook die prent hij in zijn hoofd. Dan pakt hij een dikke tak. Terwijl hij naar de beek loopt, trekt hij daarmee een dikke streep in de grond. Zo zullen ze de steen terug kunnen vinden. En als de mannen dan de beek volgen naar de plek waar die is ontsprongen, moeten ze daarlangs de steen thuis kunnen krijgen. Want ze krijgen zo'n zware steen nooit over het water heen.

Ban grijnst van oor tot oor. Het wordt een hele klus. Maar het gaat natuurlijk lukken want hij, Ban, gaat helpen!

